

Pladsen til Kassen

Journal nr.3/1120-0100-0930, 3/1120-0301-0293/VARFI

Rådsmødet den 17. december 2003

Resumé

1. Bryggeriforeningen/Danske Læskedrik Fabrikker iværksatte i 2000 et projekt til forbedring af indbæringsvejene for øl og sodavand til handelens lagerrum. Projektet gik ud på at sikre, at indbæringsvejene levede op til arbejdsmiljølovens krav til løft og transport af tunge ting, fx med hensyn til læsseplads, gangarealer, gulvbelægning og trapper. Efter planen skulle projektet føre til, at man over 5 år får **gennemgået alle indbæringsveje i landet**. Eventuelle problemer skal drøftes med de pågældende kunder under medvirken af en BST-konsulent. Såfremt der var behov for ændringer af læsse- og transportforholdene hos kunderne, må disse gennemføre nærmere angivne forbedringer inden en vis frist. Ændringerne skal fastlægges af BST-konsulenten efter Arbejdstilsynets normer. Gennemføres de planlagte ændringer ikke inden for de fastsatte frister, vil leverandørerne ikke længere lade deres salgsschauffører bære produkterne ind på lageret, men lade dem stå på fortovet mv. Kunderne vil undervejs i processen have mulighed for at klage til projektgruppen. Foreningernes medlemmer har tilsluttet sig projektet.

2. Bryggeriforeningen/Danske Læskedrik Fabrikker har anmeldt aftalen om projektet, som kaldes "Pladsen til Kassen" med henblik på at få en § 9-erklæring eller en fritagelse efter § 8.

3. Styrelsen har derudover modtaget en klage over den måde, aftalen praktiseres på. Klagen er indgivet af Horesta på 2 medlemmers vegne. De to medlemmer finder, at projektgruppen i deres sager har stillet unødvendigt vidtgående krav til bygningsændringer, idet de nævnte indbæringsproblemer (med for mange trappetrin) kunne løses med enklere midler, konkret ved anvendelse af elektriske trappetransportører, som naturligt kunne indgå som del af salgsvognenes almindelige udstyr ligesom fx sækkevogne. Horesta finder, at der foreligger en overtrædelse af konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 1, da de fælles leveringsbetingelser er et skalkeskjul for at mindske omkostningerne ved ikke at levere til lager, ligesom der er tale om misbrug af bryggeriernes dominerende stilling, jf. konkurrencelovens § 11, stk. 1, jf. § 11, stk. 3, nr. 1 og 2.

4. Efter styrelsens vurdering vil der kunne meddeles en § 9-erklæring til aftalen og Horesta's klage må afvises. Herved er lagt vægt på, at kravene til indbæringsveje må anses for saglige under hensyn til at undgå arbejdsmiljøskader for medarbejderne. Kravene fastlægges efter en bestemt proces, som kunderne har været orienteret om i god tid, og hvor de har rimelig adgang til at gøre indsigelse og få sådanne indsigelser vurderet konkret. Opmålingen af indbæringsvejene sker i tæt samarbejde med BST efter Arbejdstilsynets retningslinier. Der er intet, der tyder på, at bryggerierne og læskedrikfabrikkerne i øvrigt har samordnet deres almindelige leveringsbetingelser.

5. For så vidt angår Horesta's klage kan det inddrages, at BST-konsulenten i henhold til projektaftalen skal anviser den mest enkle og økonomiske løsning. Dette har ikke været en elektrisk trappetransportør, men der er intet i aftalen, der hindrer de to værtshuse i selv at arbejde videre med sådanne alternative løsninger. Det bemærkes, at Arbejdstilsynet har oplyst, at det ikke anser elektriske trappetransportører som velegnede til at løse chaufførernes problemer ved rutinemæssige og hyppige leverancer af tungt gods. Tilsynet pointerer, at det påhviler chaufførernes arbejdsgivere at sikre at arbejdsforholdene lever op til kravene i arbejdsmiljølovgivningen, og at dette bl.a. kan indebære, at varer kun må leveres til rampe eller fortov, hvis adgangsvejen til lagrene ikke opfylder de lovmæssige krav.

Afgørelse

---

6. Der meddeles Bryggeriforeningen/Danske Læskedrik Fabrikker

- en ikke-indgrebserklæring i henhold til konkurrencelovens § 9 for samarbejdsaftalen om projektet Pladsen til Kassen, da denne efter de oplysninger, som Konkurrencestyrelsen har kendskab, til ikke indeholder forhold i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1.

7. Det meddeles endvidere Horesta,

- at foreningens klage over samarbejdsaftalen om projektet Pladsen til Kassen ikke giver anledning til nærmere undersøgelse, jf. konkurrencelovens § 14, stk. 1.

Sagsfremstilling

---

8. Konkurrencestyrelsen har modtaget en anmeldelse fra Bryggeriforeningen af foreningens og Danske Læskedrik Fabrikanters projekt "Pladsen til Kassen".

9. Projektet er anmeldt med henblik på at få en erklæring om ikke-indgreb efter konkurrencelovens § 9, 1. pkt., subsidiært en fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1.

10. Horesta – brancheforeningen for hoteller, restaurationer og turisterhverv – klagede ved brev af 14. juli 2003 over aftalen. Klagen vedrører kravene til restauranter mv., hvor der er trapper op til lageret og tager udgangspunkt i to konkrete sager, hvor elektriske trappetransportører ikke blev anerkendt som løsning på de arbejdsmiljømæssige problemer. Horesta betragter projektet som skalkeskjul for, at bryggerierne kan billiggøre deres levering ved ikke at levere til lager. Horesta mener, at aftalen strider mod forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 1, nr. 1 og 2. Horesta finder endvidere, at bryggerierne ved at håndhæve aftalen i to konkrete sager misbruger deres dominerende position på markedet, jf. konkurrencelovens § 11, stk. 3, nr. 1 og 2.

Virksomhederne

11. Bryggeriforeningen er brancheforening for danske bryggerier. Foreningen omfatter Carlsberg, Bryggerigruppen og Thisted Bryghus. Udenfor står bl.a. Harboe, Vestfyen, Hancock og Fuglsang.

12. Danske Læskedrik Fabrikanter er brancheforening for læskedrikfabrikanter. Foreningen omfatter virksomheder fra samme medlemskreds som Bryggeriforeningen. Udenfor står – ud over førnævnte bryggerier, som også producerer læskedrikke - fx Frem og Landkær.

13. Virksomhederne i Bryggeriforeningen og Danske Læskedrik Fabrikanter har en omsætning, der tilsammen væsentligt overstiger 1 mia. kr.

14. Horesta er branche- og arbejdsgiverforening for hoteller og restaurationer. Foreningen har 1800 medlemmer, der tilsammen har ca. 85 pct. og 50 pct. af omsætningen i henholdsvis hotel- og restaurationsbranchen. Foreningen, der er en del af HTS Brancheorganisationen, organiserer de større arbejdsgivere inden for hotel- og restaurationsbranchen. De mindre overnatnings-, spise- og udskænkingssteder er organiseret i Danmarks Restauranter og Cafeer (DRC), der har 1300 medlemmer. DRC er ikke arbejdsgiverforening.

Den anmeldte aftale

Formålet med aftalen

15. Formålet med aftalen er at løse arbejdsmiljømæssige problemer for virksomhedernes medarbejdere i forbindelse med indbæring af øl og sodavand til kunder i detailhandlen og horeca-sektoren.

16. Det søges opnået ved, at bryggerierne og læskedrikfabrikanterne opstiller fælles krav om, at adgangsvejene til kundernes lager er indrettet, så øl og læskedrik kan leveres i overensstemmelse med reglerne i arbejdsmiljølovgivningen. Til det formål er der udarbejdet et projekt, hvor en følgegruppe skal gennemgå adgangsvejene til virksomhedernes 26.000 kunder. I projektet er opstillet en tidsplan for arbejdets gennemførelse.

Aftalens opbygning

17. Aftalen er udformet som en projektbeskrivelse med kommissorium, målsætning og implementering, som deltagerne har tilsluttet sig. Der er seks bilag til projektbeskrivelsen. Det første beskriver branchekrav til leveringsveje, det andet er standardbrevet til de kunder, hvis leveringsveje skal undersøges, og det tredje er udkast til en folder om spørgsmålet. Bilag 4 og 5 beskriver BST-konsulentens arbejde og kompetence. Bilag 6 viser projektets tidsplan.

18. Projektgruppens kommissorium er "i et samarbejde med virksomheder og disses sikkerhedsorganisation, BST og Arbejdstilsynet, at reducere vægtbelastningen væsentligt på distributionschauffører som følge af u hensigtsmæssige ergonomiske forhold ved levering af øl og læskedrikke hos kunder."

19. Projektets mål er,

at forbedre problemfyldte leveringssteder over en 5 års periode, således at disse opfylder arbejdsmiljølovens krav til en leveringsvej

at udbrede viden om mindre arbejdsbelastende arbejdsrutiner, samt medvirke til udvikling af tekniske hjælpemidler

at udbrede projektet til at inddrage andre dagligvareleverandører

20. Projektet gennemføres af en følgegruppe, der har sekretariat hos Bryggeriforeningen. Det er følgegruppens opgave at gennemføre projektet efter den tidsplan, der er angivet i projektbeskrivelsen. Ifølge denne plan skal projektet være afsluttet ultimo 2005.

21. Projektet lægger op til at deltagerne vil agere ens over for kunder, der ikke ændrer adgangsvej i overensstemmelse med projektets anbefalinger. Disse kunder vil få leveret til rampe eller på fortov og må selv transportere varerne ind på lageret.

22. Det vil være muligt at klage til projektgruppen. Klageadgang har såvel kunder (gennem deres leverandør) som sikkerhedsorganisationerne i virksomhederne. Fører en klage til dispensation, skal projektets koordinator sikre, at der er en ensartet praksis over alt i landet.

Klagen

23. Horesta klager over to konkrete tilfælde, hvor projektgruppen bag "Pladsen til Kassen" ikke vil anerkende, at en elektrisk trappetransportør kan løse konkrete arbejdsmiljømæssige problemer. Der peges specielt på kravet om, at øl og sodavand ikke må bæres op ad trapper med mere end fem trin. Horesta mener, at flere af deres medlemsvirksomheder vil kunne undgå kostbare ombygninger i forbindelse med trapper, hvis bryggeriernes salgsvogne blev udstyret med elektriske trappetransportører.

24. Horesta betragter afvisningen som et bevis på, at den reelle hensigt med projektet er at skaffe bryggerierne billigere distributionsveje ved at levere til fortov i stedet for lager.

25. Horesta finder, at aftalen herved strider med konkurrencelovens § 6, stk. 1, nr. 1, da de større bryggerier ikke konkurrerer på en væsentlig del af leveringsbetingelserne. Horesta mener endvidere, at aftalen også er en overtrædelse af konkurrencelovens § 6, stk. 1, nr. 2, da de finder, at bryggerierne ved at afvise at bruge elektriske trappetransportører bremser den tekniske udvikling. Foreningen mener endelig, at bryggerierne i de to konkrete tilfælde misbruger deres dominerende stilling ved at kræve urimelige leveringsbetingelser og begrænse den tekniske udvikling, jf. konkurrencelovens § 11, stk. 3, nr. 1 og 2.

26. Horesta underbygger klagen ved at henvise til en demonstration hos Bryggeriet Fuglsang A/S, hvor en elektrisk trappetransportør løste problemet med at transportere øl og læskedrikke op på lageret.

Det relevante marked

27. Aftalen omfatter transport af øl og læskedrikke. Virksomhederne afsætter deres produkter i horeca- og dagligvaresektorerne. Produkterne leveres sædvanligvis direkte til salgslokale eller et lager i forbindelse hermed. Dagligvarekæderne får herudover leveret visse produkter direkte til centrallagre. Projektet omfatter ifølge anmeldelsen 85 pct. af den mængde øl og læskedrikke, der produceres til det danske marked.

28. Konkurrencerådet har i tidligere sager opdelt det danske øl- og læskedrikke marked i tre, markedet for øl og læskedrikke til horeca-sektoren, markedet for mærkevareøl og -læskedrikke til dagligvarehandelen og markedet for handelsmærkeøl og -læskedrikke til dagligvaresektoren. Opdelingen er sket på baggrund af forskelle i efterspørgsel, markedsføring, aftaleforhold, logistik og priser mellem de tre markedssegmenter. Konkurrenceankenævnet har i en kendelse af 8. januar 2003 om Carlsbergs Ø- og Wiibroeforhandleraftaler henvist til styrelsens lignende afgrænsning af markedet. I den foreliggende sag kunne man overveje en tilsvarende afgrænsning. Det spiller imidlertid ikke nogen rolle for vurderingen.

29. Distributionen af øl og læskedrikke til kunderne er forskellig. Aftalen vedrører alene levering til butikker, værtshuse m.v. Derimod har den ikke betydning for leverancerne til centrallagre. Leverancerne til centrallagre vedrører først og fremmest handelsmærker, og det kunne derfor overvejes at opdele det relevante markedet i overensstemmelse hermed. Da det ikke vil ændre vurderingen, er en sådan opdeling udeladt.

30. Det relevante marked er således salg og distribution af øl og læskedrik i Danmark.

31. Aftalen vil ikke umiddelbart påvirke samhandlen mellem de bryggerier og læskedrikfabrikanter, der ikke er medlem af Bryggeriforeningen og Danske Læskedrik Fabrikanter, og deres kunder. Kunderne hos medlemmer og ikke-medlemmer er imidlertid for en stor dels vedkommende de samme, og derved vil der sandsynligvis også være indirekte følger for ikke-medlemmers levering.

32. Ikke-medlemmer skal endvidere leve op til samme krav i arbejdsmiljølovgivningen som medlemmer af Bryggeriforeningen/Danske Læskedrik Fabrikanter.

Vurdering

33. Aftalen drejer sig om erhvervsvirksomhed som forudsat i konkurrencelovens § 2. De involverede selskabers samlede omsætning overstiger 1 mia. kr., hvorfor bagatelgrænsen i konkurrencelovens § 7, stk. 1, er overskredet.

34. Ved at tilslutte sig projektet, har de to foreningers medlemmer, der er uafhængige virksomheder forpligtet sig til at levere til rampe eller fortov, hvis nærmere fastlagte betingelser ikke er opfyldt. Parterne bag aftalen har tilsammen mere end 85 pct. af det relevante marked.

35. Der er tale om en horisontal aftale mellem leverandører om ensartede leveringsbetingelser.

36. Parterne bag aftalen forpligter sig til at stille som krav til kunderne, at der skal kunne transporteres øl og læskedrikke til kundernes lagre mv., i henhold til opstillede retningslinier for belastninger i forbindelse med løft, træk og skub, der er baseret på Arbejdstilsynets vejledninger og praksis. Hvis kundernes adgangsveje ikke opfylder disse krav, forpligter deltagerne sig til ikke at yde sædvanlig service med indbæring, men kun at levere til fortov eller rampe.

37. Det er argumenteret fra anmelder, at det fælles projekt i Bryggeriforeningen/Danske Læskedrik Fabrikanter om at opstille fælles krav til adgangsvejene skal sikre, at virksomhedernes medarbejdere kan levere øl og læskedrikke efter de retningslinier, der er fastsat af Arbejdstilsynet. Ifølge det oplyste, har Arbejdstilsynet bedt mindst et bryggeri om at bringe dets medarbejders arbejdsforhold i overensstemmelse med reglerne i arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynets krav i henhold til lovgivningen må antages at gælde ensartet for alle bryggerier m.v. i Danmark.

38. De fælles krav til adgangsvejene for kunderne vil kunne føre til øgede omkostninger for kunderne. Det vil kunne få konsekvenser for konkurrencen mellem disse.

39. Aftalen får dog kun virkning for de kunder, hvis lagre er vanskeligt tilgængelige, og som ikke opfylder retningslinier svarende til de krav, som Arbejdstilsynet har opstillet. For andre kunder vil aftalen ikke få betydning for leveringen af øl og læskedrikke.

40. Det er virksomhederne – typisk efter forslag fra salgsschauffører – der udvælger de kunder, hvis adgangsforhold skal undersøges. Det vurderes at 6.250 ud af 26.000 (ca. 25 pct.) kunder har problemer med adgangsvejene.

41. Selve undersøgelsen af adgangsforholdene foretages af en BST-konsulent og det er konsulenten, der opstiller forslag/krav til ændringer af adgangsvejene. Ændrer kunden ikke adgangsvejene inden for et angivet tidspunkt, så de lever op til de stillede krav, har aftaleparterne forpligtet sig til at levere til fortov eller rampe. Udgifterne til ændringer af adgangsvejene afholdes af kunden. Udgifterne i forbindelse med undersøgelsen af adgangsvejene afholdes af Bryggeriforeningen og Danske Læskedrik Fabrikanter.

42. Projektet gennemføres som nævnt i samarbejde med BST, hvis opgave er at konstatere om adgangsvejen lever op til kravene i Arbejdstilsynets regler for løft, skub og træk samt at komme med forslag til forbedringer. BST er certificeret af Arbejdstilsynet til at kunne rådgive i arbejdsmiljøspørgsmål. Resultaterne af BST's undersøgelse udleveres til kunderne, der hermed vil kunne kontrollere om kravene til forbedringer er i overensstemmelse med undersøgelsens resultater. Kunderne har endvidere mulighed for at klage til følgegruppen, hvis de ikke er enige i konklusionerne i BST-konsulentens rapport. Det er ifølge aftalen kundernes ansvar, at bringe adgangsforholdene i overensstemmelse med BST-konsulentens anbefalinger.

43. Ved en konkurrenceretlig vurdering af aftalen, må der efter styrelsens vurdering lægges vægt på, at de forslag til forbedringer, der fremgår af BST-konsulenternes rapporter afspejler arbejdsmiljølovgivningens krav til adgangsveje.

Styrelsen har således ikke kendskab til forhold, der virker videre end lovens krav. De opstillede krav til adgangsvejene er med andre ord rimelige og saglige.

44. Bryggerierne mv. ville også uden aftalen være forpligtede til – hver for sig – at sikre, at deres chauffører ikke leverede til lagre, hvor adgangsvejene ikke opfyldte betingelserne i arbejdsmiljølovgivningen. Aftalen kan således siges at være overflødig, da bryggerierne hver for sig har pligt til at leve op til lovens krav. Det forhold, at de aftaler deres reaktioner over for restauratørerne indebærer imidlertid ikke af den grund en overtrædelse af konkurrenceloven.

45. Ifølge aftalen forpligter udbyderne til sig til at levere til rampe og fortov, men ikke til lager, hvis adgangsvejene set ud fra en samlet vurdering ikke opfylder kravene i arbejdsmiljølovgivningen. Det vil med andre ord ikke kunne komme på tale kun at levere øl og læskedrikke til de aftagere, hvis adgangsveje opfylder betingelserne. Aftalen fører således ikke til leveringsstop. Med en ensartet håndhævelse af arbejdsmiljølovens regler må det antages, at resultatet konkurrencemæssigt set ville blive nogenlunde det samme.

46. Det forhold, at de dominerende udbydere er gået sammen om at stille fælles leveringskrav mht. adgangsveje fører således ikke til en begrænsning af konkurrencen i form af fx diskriminerende leveringsbetingelser eller begrænset afsætning.

47. Bryggeriernes mv. forpligtelse til ikke at yde service m.h.t. indbæring i de situationer, hvor der efter den beskrevne fremgangsmåde, af BST stilles krav om ændring af indbæringsvejene, indeholder således ikke begrænsninger, der er omfattet af konkurrencelovens § 6, stk. 1.

48. Projektet gennemføres ved at BST-konsulenterne inden for kort tid besøger problematiske virksomheder inden for samme geografiske område. Det vil sige at butikker eller restauranter, der konkurrerer indbyrdes, besøges samtidigt. Herved sikres, at konkurrencen mellem kunderne på de lokale markeder ikke påvirkes af projektets gennemførelse.

49. På den baggrund er det samlet styrelsens vurdering, at aftalen ikke indeholder begrænsninger, der strider mod konkurrencelovens § 6, stk. 1.

Klagen

50. Klagen drejer sig om hvorvidt bryggerierne gennem aftalen misbruger deres dominerende stilling til at stille urimelige leveringsbetingelser og hindre den tekniske udvikling.

51. Horesta peger på, at projektgruppen bag "Pladsen til Kassen" ikke anerkender, at en elektrisk trappetransportør på salgsvognen kan løse problemer med for lange trapper op til lagrene. Der peges specielt på forholdene på to værtshuse, og de forringelser, værtshusene kan blive udsat for ved at få leveret til fortov. Der vil være svindproblemer, hvis personalet ikke bevogter varerne, og det vil ikke gavne arbejdsmiljøet, da "det belastende arbejde herved blot flyttes fra chaufførerne til restaurationspersonalet." Kampagnen er dermed en koordineret serviceforringelse, der samtidigt er til fordel for leverandørerne.

52. Bryggeriforeningen finder, at Horesta undlader at sondre mellem lejlighedsvis løft og ølkuskens samlede belastning på en arbejdsdag. Denne sondring vil efter foreningens mening tale for en permanent løsning på stedet, og ikke en elektrisk trappetransportør. Det fremhæves endvidere, at ølkuskens arbejdsgivere har pligt til at hindre, at ølkusken benytter indbæringsveje, der ikke opfylder arbejdsmiljølovens krav. Foreningen pointerer, at formålet med analyserne i "Pladsen til Kassen" er at fastslå "om ølkusken (ikke restauratøren eller denne personale) må benytte indbæringsvejen ved levering af øl og vand." Endelig mener foreningen at der ikke kan være tale om leveringsnægtelser. "Det er alene et spørgsmål om, hvor kunden får leveret varen i den konkrete situation."

53. Horesta stiller spørgsmålstegn ved BST-konsulenternes uafhængighed og henviser til en udtalelse af 1. oktober 2002 fra Arbejdstilsynet i Sønderjyllands Amt. I denne anerkender Arbejdstilsynet efter en demonstration på Bryggeriet Fuglsang at "en trappetransportør i mange tilfælde **efter en konkret vurdering** (Arbejdstilsynets fremhævelse) vil kunne accepteres som en muligt løsning ved transport af tunge emner på trapper, når en optimal løsning med transport i et niveau ikke er mulig." Tilsynet nævner senere i brevet at den konkrete vurdering skal indeholde den enkelte trappetransportørs egnethed, en vurdering af udbringningsstedet og chaufførens samlede fysiske belastning over arbejdsdagen.

54. Arbejdstilsynet i København præciserer – efter et møde med Bryggeriforeningen – denne udtalelse i et brev af 17. februar 2003. I brevet pointeres at trappetransportører primært bør anvendes, "hvor den enkelte leverandør kun lejlighedsvis transporterer tunge varer". Ved hyppige leverancer bør transport mellem niveauer foregå med en permanent installation,

især fordi distributionschaufførerne oftest afleverer flere steder dagligt." Arbejdstilsynet konkluderer, at det er chaufførens samlede fysiske belastning over dagen, der skal tages stilling til, "ikke blot den enkelte trappe hos den enkelte aftager." Endelig oplyser Arbejdstilsynet, "at jobgruppen "tjenere og serveringspersonale" er udpeget blandt de 10 særligt farlige jobgrupper. Jobgruppen er blandt andet udpeget på baggrund af arbejdsmiljøproblemet tunge løft, og Arbejdstilsynet vil i 2004 foretage indsats i forhold til denne gruppe."

55. Arbejdstilsynet gentager – på baggrund af en henvendelse fra Horestas hovedorganisation HTS – ved brev af 14. marts 2003, at trappetransportører ikke er velegnede, når der er tale om hyppige og rutinemæssige leverancer. Tilsynet fremhæver, at der med brevet til Bryggeriforeningen ikke er tale om en revurdering af spørgsmålet. Endelig fremhæver tilsynet, at når chaufføren skal transportere varerne ind og ud, vil tilsynets eventuelle vurdering "tage udgangspunkt i chaufførens belastning og rette eventuelle krav, ikke mod restauratøren, men mod chaufførernes arbejdsgivere."

56. Horesta finder, at adgangen til at klage til projektgruppen ikke har reel værdi, da kunderne ikke er repræsenteret i gruppen.

57. Styrelsen finder, at der ikke er anledning til at undersøge Horesta's klage nærmere, herunder om der foreligger misbrug af dominerende stilling. BST-konsulenten har pligt til at anvise den meste enkle og økonomiske løsning. Horesta har ikke fremført nogle argumenter, der tyder på, at BST-konsulenten har fraveget sin instruks. BST-konsulentens retningslinier er udarbejdet af konsulenten sammen med leverandørerne, men disse retningslinier kan ikke anses for at være i strid med konkurrenceloven, ligesom der heller ikke er noget i klagen, som tyder på, at der konkret foreligger misbrug. Der er endvidere ikke noget, der afholder den pågældende restaurant fra selv at forestå og gennemføre andre løsninger, herunder løsninger med elektriske trappetransportører.

58. Endvidere bemærkes, at Arbejdstilsynet i brevene af 7. februar og 14. marts 2003 konkluderer, at bryggerierne vil bryde arbejdsmiljøloven, hvis de leverer til et lager, der ikke lever op til denne lovs krav til adgangsveje. Arbejdstilsynet afviser i nævnte breve også at elektriske trappetransportører er velegnede til at løse ølkuskenes arbejdsmiljøproblemer.

59. På den baggrund må Horestas klage afvises.

Konklusion

60. Aftalens bestemmelser om at medlemmerne af Bryggeriforeningen og Danske Læskedrik Fabrikanter ikke vil indbære produkter til virksomheder, der ikke opfylder arbejdsmiljølovens krav til indbæringsveje, indeholder ikke bestemmelser, der er omfattet af konkurrencelovens § 6, stk. 1. Der kan derfor meddeles en erklæring efter konkurrencelovens § 9.

61. Horesta's klage ændrer ikke ved denne vurdering. Der er heller ikke i de to konkrete sager anført forhold, der indikerer, at der skulle foreligge misbrug. På den baggrund afvises Horestas klage over at bryggerierne i fælles leveringsbetingelser kun vil levere til fortov, hvis adgangsvejene ikke lever op til kravene i arbejdsmiljølovgivningen. Foreningens klage over, at projektgruppen bag Pladsen til Kassen forlanger, at problemer ved løft skal løses ved permanente installationer, afvises ligeledes.